

בעזהשׁי"ת

מאודי השבת

כל בו לעניני הדלקת נרות שבת

ובו לקט הלכות, הליכות ומנהגי ישראל תורה על
הדלקת נרות שבת, ערוך ומסודר כשולחן הערוך
בשפה קלה וברורה, דבר דבור על אפניו עם טעמי
המנהגים, מקורות והארות, ליקוטי בתר ליקוטי על פי
עובדות, הנהגות והוראות מרבתינו הק' לבית בעלזא

נערך ונסדר בס"ד ע"י
ישראל יהודה יאקאב
אשדוד יצ"ו

הוצאת מכון "אור הצפון"
קרית בעלזא ירושלים ת"ו
חודש שבט שנת תשע"ז לפ"ק

וכן מנהג רבותינו הקדושים מבעלזא טו.

שאר בני הבית

- ו. כל שאר בני הבית הסמוכים על שולחן בעל הבית, יוצאים בהדלקת הנרות שמדליקה בעלת הבית, ואינם חייבים להדליק נר שבת נוסף טז.
- ז. אף על פי כן, נהגו הנשים להדליק נר שבת בעצמן, ולברך עליהם, ולא להחסיר שום שבת מהדלקת הנרות, אף גם באופן שהן סמוכות על שולחן בעל הבית יז.

המשב"ק הרה"ח ר' יצחק לנדאו שליט"א מוסיף, שבשבתות שהרבנית ע"ה לא היתה נוכחת, הדליק כ"ק מרן זי"ע את הנרות שעל השולחן הטהור - מקום האכילה, ואז לא הדליק מרן זי"ע בעצמו את הנרות שבחדרו, אלא הניח למשמש להדליקו.

הרה"ח ר' חיים נטע כ"ץ ז"ל סיפר, שכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע היה מדליק בעצמו שני נרות של שמן זית.

טז. ראה לקמן ענף ב'.

יז. כפי שנוהגים כאשר באים להתארח בבית ההורים וכדו', ופעמים לזמן ארוך (כגון לאחר לידה וכדו'), וסמוכים לגמרי על שולחן ההורים, באופן שהוא מוסכם לכל הפוסקים שהם נחשבים כ'בני הבית' (ראה לקמן ענף ב), אף על פי כן הנשים מדליקות נרות שבת בעצמן ואינן יוצאות ידי חובתן בהדלקת בעלת הבית.

וראה לקמן (ענף ב') הפוסקים שהביאו מנהג זה ומה שנטו ליישבו. וכלשון הגה"ק מבוטשאטש (אשל אברהם סי' רסג סעי' ח): "מצוה מוחזקת מהאמהות ז"ל הק' והלאה, וכבר קבעו חובה על עצמם של תהיה שום אשה שנישאת פעם אחת לאיש בלי הדלקת ב' נרות".

וכן במנהגי חתם סופר (החדש, חלק תומר דבורה, פ"ד אות ה'): "בעצמו הדליק כל הנרות לשבת, חוץ מהנרות שהרבנית הדליקה בברכה". [וראה גם באליה רבה (סי' רסג ס"ק טו) שמדבריו עולה מקורות מדברי הראשונים, שבשאר החדרים היה הבעל מדליק, אלא שאין מברך, עיי"ש].

יח. כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע מביא בכתבי הקודש (נדפסו באור הצפון קובץ צ"א) מכתבי שאר בשרו הרה"צ רבי אלטר ממאגרוב זצ"ל, שמביא מהנהגות זקינו כ"ק מרן מהרי" זי"ע, ושם בין הדברים מביא אודות הנהגות ערב שבת חנוכה: "ערב שבת של חנוכה הדליק בראשונה הנרות חנוכה, ואחר כך הדליק הנרות שבמנורות התלויות, שקורין 'הענג לייכטער'..."

טו. מנהג כ"ק מרן מהר"א זי"ע היה להדליק בחדרו נרות חלב, בלא ברכה, וכן נוהג כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. [כ"ק מרן זי"ע היה מדליק ארבעה נרות של חלב, בארבעת הפמוטות (שנים של נחושת ושנים של כסף), שהיו מונחים על שולחנו תמיד].

[זראה לקמן (ענף ב') באיזה אופן יכולים הסמוכים על שולחן בעל הבית להדליק נרות שבת ולברך עליהם].

ח. ברוב קהילות ישראל נהוג מנהג זה (-להדליק נרות שבת גם כשסמוכים על שולחן בעל הבית) בנשים נשואות דוקא. אבל בנות לפני נישואיהן אין מדליקות נרות שבת כאשר סמוכות על שולחן הוריהן.

אמנם יש מקומות שנהגו שגם הבנות לפני הנישואין מדליקות נרות שבת, ומברכות עליהם י"ח. וכן המנהג אצל רבותינו הקדושים מבעלזא י"ט.

הניחה אמי ע"ה את המטפחת על ראשי, כמנהג הבנות כשנכנסו אל זקני זצ"ל. כשנכנסתי, אמר לי זקני, מרן מהר"י זי"ע: 'מיראלע לעבן, וועסט ביי מיר אנהייבן ליכט צו צינדן. קענסט א ברכה מאכן?'. "היה זה בחדר האמצעי ששם היה מקבל 'קוויטלעך', ועל שולחנו הטהור היו מונחים שני 'לייטערלעך' (פמוטות) קטנים ולצדם נרות מוכנים. זקני זצ"ל נתן לי נרות בידי הק', ואת אלו הדלקתי אז.

"זקני זצ"ל שאל אותי האם אני יודעת את הברכה בעל פה, והשבתי הן. אחר כך אמר לי לומר אחר ההדלקה את ה'קליינע יהי רצון' שנוהגים לומר אחרי שמונה עשרה (שיבנה בית המקדש במהרה בימינו וכו'), שנוהגים לאמרה גם לאחר הדלקת נרות שבת - ראה לקמן בנספח התפילות), ובירכני בברכותיו הקדושות. [אני מדייקת, שעל הברכה שאל אותי אם אני יודעת, אבל על ה'יהי רצון' לא שאל, כי ידע שאני מתפללת כל יום..."].

י"ט. סיפרה הרבנית מרת טראנא מסקווירא ע"ה (בת הרה"ק רבי פינחס מאוסטילא זצ"ל, חתנו של כ"ק מרן מהר"י זי"ע), שכאשר נהייתה בת י"ב שנה והגיעה לגיל המצוות, נתן לה זקנה - כ"ק מרן מהר"י זי"ע - במתנה,

יח. ערוך השולחן (סי' רסג סעי' ז): "... ובנות ישראל נוהגות לברך כל אחת בעצמה, אף כשהן אצל אמן. ואף שהבעל אינו מברך, וסומך על ברכת אשתו... משום דהחיוב הוא רק על המשפחה... מכל מקום הבנות, מפני שהן נצטוות יותר כמ"ש, מברכת כל אחת ואחת...". עיי"ש. [וראה גם הגדה של פסח מבית לוי (הדלקת הנרות אות ז); שמירת שבת כהלכתה (פמ"ג ס"ח)].

י"ט. סיפרה הרבנית מרת מירל הלברשטאם ע"ה (אשת הרה"צ ר' חיים'ל מטשעחויב זצ"ל), נכדת כ"ק מרן מהר"י זי"ע (בתו של הרה"צ רבי מנשה מארילוס זצ"ל מדובעצק, חתן הרה"ק רבי יחיאל מקריליוויץ זצ"ל חתן מרן מהר"י זי"ע) שהתגדלה בבעלזא בצל זקנה הקדוש: "בראפשיץ (-גזע אביה) לא הדליקו הבנות נרות לכבוד שבת, אך בבעלזא כן. כשהייתי בבעלזא קינאתי מאוד בבנות שהדליקו, אבל נצרתי את קנאתי בלבי ולא אמרתי כלום, וכמדומה לי אף לא לאמי ע"ה.

"פעם אחת בילדותי, בהיותי כבת עשר בערך, שהייתי ביום ששי יחד עם אמי ע"ה בביתו נאוה קודש של זקני זצ"ל, לפתע ניגש אלי הגבאי ר' בצלאל וקרא לי לבוא לפני זקני זצ"ל. פחד ורעדה אחזתני, מיד

יולדת

- ט.** בימים מקדם היה המנהג, שיולדת, בשבת הראשונה לאחר הלידה, לא היתה מדליקה בעצמה נרות שבת, אלא הבעל הדליק את הנרות.^{כ.}
- י.** בפוסקים מוזכר שני טעמים למנהג זה: יש שכתבו שהוא מחמת הקושי ליולדת לרדת ממתנה, ולהדליק נרות שבת במקום האכילה.^{כא.}
- לפי שיטה זו, אם יתאפשר הדבר שתוכל היולדת להדליק נר שבת בעצמה במקום האכילה, עדיף שתדליק בעצמה.^{כב.}
- יא.** ויש שכתבו הטעם, מפני שיש קושי ליולדת להיטהר כראוי לאחר הלידה, ולכן עדיף שהבעל ידליק במקומה.^{כג.}

היא מדליקה סמוך למיטתה ואחר כך מוליכים את הנרות למקום האכילה, האם יש חשש בדבר. ומבואר שאם יכולה להדליק סמוך למקום האכילה, לכולי עלמא אין חשש. וכעין זה כתוב בכף החיים (סק"ג). וכך כתב הברוך טעם (שם): "ואם אפשר להעמיד השלחן שעליו הנרות סמוך למיטתה, תוכל להדליק בעצמה". ועוד.

כג. כן משמעות המג"א (סק"ז); שו"ע הרב (ס"ה); משנה ברורה (סק"א), שביארו לחלק שאף על פי כן, בימי נדתה מדליקה בעצמה (משמע ששתיהן באותו חשש, אלא שזה חמור מזה. וראה בתורת חיים סי' רסג סוס"ק ח, המבאר מצד הנקיות מה בין זה לזה, עיי"ש); ערוך השולחן (שם ס"ז): "יולדת בשבת ראשונה, דמסתמא אינה נקייה יברך הבעל". [וכן משמע משו"ע הרב שמדגיש שהקפידא היא רק בשבת הראשונה, אבל בשאר השבתות שאחריה, האשה מדליקה (אף שמצד המנהג שלא לרדת מן המטה נהג לארבעה שבועות לאחר הלידה - ראה באה"ט אה"ע סי' ע סק"א)].

פמוטות שתדליק בהם הנרות, ואמר לה: "זאלסט בעטן ביי די ליכט אז דו זאלסט זוכה זיין צו א חתן וואס די אויגן זאלן איהם לייכטן אין תורה" (=תתפללי אצל הנרות, שתזכי לחתן אשר עיניו יאירו בתורה).

כ. מנהגי רבי אייזיק טירנא (בהגהות מנהגים, סדר ער"ש אות כו); מטה משה (סי' תכג); של"ה (מס' שבת, נר מצוה אות כו); מג"א (סי' רסג סק"ו); שו"ע הרב (ס"ה); משנה ברורה (סק"א) ושאר פוסקים.

כא. הערת הברוך טעם (על שו"ע שם סי' רסג ס"ג): "הטעם כיון שאינה יכולה להדליק הנרות במקומם, כי אינה זזה לקום ממתנה".

כב. שיירי ננסת הגדולה (סי' רסג, הגהות הטור אות י): "ומנהגינו להביא נר ליולדת, והיא מדלקת, ומנהג יפה הוא", והעתיקו הפוסקים דבריו לדינא [באר היטב (סק"ג): "יש להביא הנר לפני היולדת ותברך היא בעצמה"; אליה רבה (סק"ה); דרך החיים]. וראה ברכי יוסף (שיורי ברכה סק"ב, והו"ד בשע"ת סק"ג), שדן אם